

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani Učiteljska tiskarna, Frarčičkanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko politiško glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2-50 od petit vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Tudi srbsko učiteljstvo se izreka za ločitev prosvetne uprave od politične. (Možnost posebnih večjih prosvetnih oblasti.)

G. Živ. Radosavljević kaže da su se njegova predviđanja još na Skupštini u Sarajevu ispunila. U svoje vreme, greškom i nepažnjom, uvukle su se u jedan pozitivan zakon (Zakon o centralnim vlastima i neke takve odredbe — koje su u ostalom samo rđava kopija iz tuđih zakona — koje školu i učiteljstvo i prosvetu nepšte stavljaju pod uticaj policijske i političke vlasti. Po tim odredbama vel. župan može da uspešno deluje i da premešta učitelje (čak i preko sreskih poglavara), da ih tretira (pa čak i školske nadzornike i inspektore) kako on hoće, da po njegovom nalogu sva akta školska, policija potpisuje itd.

Od kolikih štetnih posledica to može biti po školu i prosvetu, to se tek sad počelo uviđati svuda pa i u prosvetnoj centrali.

S toga se počelo ozbiljno raditi da se zakonodavnim putem to stanje izmeni i od škola i učiteljstva odstrani taj uticaj policijskih vlasti i obezbedi im se miran i uspešan rad. Škole i učiteljstvo treba da ostanu isključivo pod nadzorom i vlašću samo prosvetnih organa i prosvetne centrale i ničijom više.

Pored koraka koji su u tom smislu preduzeti u Ministarstvu Prosvete potrebno je da se pozovu i sve prosvetne organizacije: Učiteljsko, profesorsko i druga društva, da na svojim skupovima tretiraju ovu stvar i preko javnosti traže oslobođenje škole i prosvete od zavisnosti policije.

Možda će se s nadležne strane predložiti potrebne izmene, koje bi ušle u nov projekt Zakona o nar. školama — i ako on prođe kroz Skupštinu — taj novi Zakon potro bi te štetne odredbe po školu i prosvetu u Zakonu o central. vlastima.

Postoji namera da zemlja se podeli na 9 velikih prosvetnih oblasti.

Iz seje Izvrš. Odb. UJU

v Beogradu, 14. februara 1925.

Naša borba za ločitev prosvetne uprave od politične državne uprave je upravičena.

Vedno bolj prodira to mišljenje, da si se ga politični krogi še vedno branijo. Ne iz stvarnih razlogov, pač pa, bi rekli, bolj iz starih tradicij se branijo in več iz vzroka, ker si ne vzamejo časa, da bi se popolnoma ugotovili v problem sam in bi ga presojali z vidika koristi za šolo in prosveto.

Pošto opravljajo zato izvežbani uradniki, železnico tudi, vojaštvo tudi, zdravstvo tudi itd. in na čelu vsake uprave so le strokovnjaki iz dotične stroke; le pri šolstvu bi moral biti na čelu jurist in od njega naj bo odvisna

usoda in odločitev v strogo strokovnih vprašanjih.

Seveda se naši upravni juristi ne morejo sprijazniti s tem, da bi oddali prosveto šolnikom in da bi s tem izgubili vpliv na učiteljstvo, da si je danes dokazano dejstvo, da je prosveta po prevratu znatno napredovala, bolj napredovala, kakor pred prevratom, ko so bili na čelu prosvete deželni predsedniki. Napredovala je pa zato bolj, ker so ji bili na čelu šolniki, ki so stvarno presojali posamezna vprašanja, ker so sami dobro poznali ustroj šolstva, ker so sami dobro poznali učiteljstvo in so ga znali presojati iz strokovnih vidikov in politiknega dela, v katero juristi nimajo vpogleda; napredovalo je šolstvo in prosveta zato, ker prosvetni delavci niso bili podvrženi onim skrajno kvarnim strankarsko političkim vplivom, katerim so podvrženi z onim momentom, ko bo prosveta podrejena politični državni upravi.

Če je bila ločitev prosvetne uprave od politične državne uprave mogoča po prevratu in če je prosveta dobro napredovala in se tako močno dvignila v tem času, zakaj bi ne bilo to mogoče tudi za bodoče?!

Na čelu srezke in oblastne šolske uprave naj bo šolnik in on naj ima končni, odločujoči vpliv za svoje področje v prosvetnih vprašanjih!

Tudi ni vzroka in ne utemeljenih razlogov, da bi se prosvetne oblasti morale zlagati s političnimi. Nasprotno, zelo mnogo je činjenic, ki govore za to, da bi bile večje prosvetne oblasti od sedanjih političnih in to v interesu kulturnega in prosvetnega napredka in stopijo zgolj administrativni razlogi, ki govore za manjše oblasti, daleč v ozadje napram kulturnim in prosvetnim argumentom. In še administrativni razlogi so se tudi pojavili zaradi splošne neurejene upravne zmede; pri urejeni upravi bi pa popolnoma odpadli ti argumenti, ali pa se tako zmanjšali, da bi sploh ne prišli v poštev.

Če je bila mogoča drugačna vojna razdelitev države, zakaj bi bila nemogoča posebna prosvetna razdelitev države?

Zakon o občih upravi je potisnil pač vse v eno šablono, ker je bolj upošteval administracijo, kakor pa stvarne potrebe stroke, kar bi se sigurno ne zgodilo, če bi bil zakon o narodnih šolah izdelan

metodičnim postopanjem in pedagoškim taktom uspešno delovali, da si boste z zmernim in preudarnim vedenjem pridobili občno spoštovanje, zlasti pa, da se boste z voljno pokorščino in s prepoštljivim obnašanjem prikupili svojim predstojnikom, da postanete s svojim, povse verskim in moralnim življenjem vzor in da boste s kar najtočnejšim izpolnjevanjem uradnih dolžnosti, po uradni instrukciji, delali čast sebi in svojemu stanu.

Knezoškofijski konzistorij v Ljubljani, dne
L. S. Anton Kos l. r., generalni vikar. —
Jurij Zavašnik l. r., višji šol. nadzornik.

Da leži vas A. nekeje v Beli Krajini onkraj Novega mesta sem vedel, a kje, mi ni bilo znano. Torej proti Novemu mestu bo treba kreniti, potem mi pa že povedo ljudje pravo pot, da pridem tja.

Ko se je približal čas nastopa moje službe, sva jo z očetom mahnila iz Ž. na Gorenjskem v Ljubljano. Na trgu Sv. Jakoba so se že od nekaj shajali Dolenjci, ki so ob sredah in sobotah pripeljali v Ljubljano drva. Ko sva prišla z očetom tja, sva po daljšem poizvedovanju dobila moža, ki je bil iz Trebnjega. Oče ga je vprašal, če me hoče do doma vzeti na svoj voz; mož je v to dovolil takoj. Naložila sva moj kovčeg, napolnjen s potrebno obleko, perilom ter knjigami

pred zakonom o občih upravi ali pa vsaj z njim vzporedno.

Posledica enakih prosvetnih oblasti s političnimi je bila podreditve prosvetne uprave politični državni upravi, t. j. velikim županom — zakon o občih upravi se je pač izvajal popolnoma in gre izvedba že sedaj tudi preko čl. 88. istega zakona, ki omogoča posebne večje prosvetne oblasti.

Posledice podreditve prosvete politični upravi.

Vpliv lajkov na učiteljska premeščenja. — Gaženje stalnosti. — Gaženje disciplinskega postopka. — Na krov!

In zgodilo se je, kar se zdi vsakemu, količkaj objektivno mislečemu človeku nemogoče: Šolski upravitelj Mirko Lešnik je prestavljen na predlog velikega župana v Mariboru po § 71. iz Marenberga k Sv. Duhu na Stari gori.

To vest smo prinesli že zadnjič v oficialnem obvestilu. Dasi se je o tej nameravani prestavitvi govorilo po dravski dolini že več tednov, vendar smo bili uverjeni, da so vse to le prazne govorice. V to smo bili tembolj upravičeni, ker poznamo našega tovariša že več let ne samo kot tovariša šolnika in organizatorja, ampak tudi kot vsestranskega kulturnega in gospodarskega delavca izven šole, ki si je tekom dolgoletnih trdih bojev z našimi obmejnimi narodnimi nasprotniki pridobil ne samo obilo izkušenj, ampak tudi neoporečnih zaslug za narodno in državno misel. Zakaj, da bi šla oblast tako daleč in zadala sama tak udarec pravici in resnici v obraz, to se nam je zdelo tudi za današnje čase, ko se dogaja marsikaj neverjetnega, posebno še s šolo in učiteljstvom, vendarle — nemogoče.

In kljub vsemu je istina, silno trpka istina, ki vzbuja v naših vrstah skrajno ogorčenje, vzbuditi ga pa mora v vsej poštenosti, katere še ni docela zaslepila gola osebna in strankarska strast.

»S čim je zaslužil tov. Lešnik tako persekucijo?« se danes vprašuje z vso upravičenostjo? — Da morejo ta slučaj objektivno presoditi tudi tisti, kateri ne poznajo tovariša Lešnika, ne razmer, v katerih deluje, zato naj sledi tukaj nekaj podatkov.

Imenovani ima 20 službenih let, ženo in petero otročičev, katerih najstarejši ima jedva 10 let. Od prevrata do današnje presentitve je deloval kot šolski upravitelj v obmejnem trgu Marenbergu, pol ure od železniške postaje ter vodil šestrazredno osnovno šolo, otroški vr-

Danes se že vse učiteljstvo protivi podreditvi prosvetne uprave politični — in ima tudi upravičene vzroke za to.

Prav je rekel tov. Ž. Radosavljević, da se je ta pogreška izvršila zaradi naše nepažnje in da se je utihotapila ta pogreška v zakon o občih upravi, a kakor se je zakonodajnim potom napravila, se da tudi zakonodajnim potom odpraviti s šolskim zakonom. —k.

tec in obrtno nadaljevalno šolo. Poleg svoje velike zaposlenosti v službi, je posvetil vse svoje moči in bogate izkušnje narodnemu, kulturnemu in gospodarskemu delu izven šole in je naravnost veččak v upravnih, zlasti občinskih zadevah. Ni narodno - kulturnega, ne gospodarskega društva in korporacije v kraju, kjer ne bi on sodeloval ne samo kot član, ampak navadno kot odbornik v tistih funkcijah, katere dajo največ posla. Ob prevratu se je naravnost žrtvoval ter na ponovne pismene in osebne intervencije takratnega Narodnega sveta zapustil ženo in družino ter šel reševati naš obmejni Marenberg, kateri je bil menda najhujše sršenovo gnezdo proti našemu narodu in državi. Prevzel je in vodil občinske posle, okrajni zastop in prebival na teh vročih vulkanskih tleh, kamor so si plahе noge mnogih takozvanih narodnih voditeljev upale komaj stopiti pri belem dnevu. Vzdržal je, da je prišla pomoč vojaštva in skupno delal samo za dobrobit države in našega naroda. Bil je član okrajnega šolskega sveta, član Sokola, Orjuna, v upravnem svetu hranišnice, zadruga itd.

Kljub vsemu temu pa nikdar in nikoli ni zanemarjal šole, ampak ga je šolska oblast kvalificirala vedno prvovrstno. Dasi je bila pred nekaj leti zavladala na šoli med učiteljstvom disharmonija, vendar nikakor ni bila to njegova krivda, ampak je bila le posledica intrig izven šole, katerim je deloma bilo nasledlo v burni dobi še neizkušeno učiteljstvo. Šolska oblast ni uvedla proti njemu nobenega disciplinarnega postopanja, ker se je po raznih pritožbah uverila, da je mož vedno in povsod postopal pravilno. Zadnja leta je pa uradno ugotovljeno, da vlada na šoli sloga in harmonija.

In ta naš tovariš je »odlikovan« po tolikoletnem vestnem izpolnjevanju dolžnosti, po tolikem in vsestranskem žrtvo-

prenočišču, a ni mi hotel računati ničesar. Takih dobrih mož se dobi danes bore malo, ker se hoče sedaj vsakdo okoristiti z vsem kar stori. Zahvalil sem se mu prav iskreno za njegovo ljubeznivost in dobroto, stisnil mi roko v slovo in sedel na poštni voz, ki me je preko Gorjancev pripeljal do L., od tam pa sem korakal peš do A., kraja mojega službovanja.

Kaj sedaj? Podal sem se najprej v župnišče, da se predstavim gospodu župniku K. Ko mu povem, kdo sem in po kaj sem prišel, je nagubil čelo in rekel: »Čemu ste prišli, saj imamo tu svojega mežnarja in organista, ki bo opravljal tudi učiteljsko službo; le pojdite nazaj, tu Vas ne potrebujemo!« Jaz pa sežem samozavestno v žep ter izvlečem iz njega svoj dekret, rekoč: »Gospod župnik, prosim, to je moj dekret, podpisan od gospoda višjega šolskega nadzornika, kanonika Zavašnika, s tem dekretom sem imenovan semkaj in ostanem tu.« Župnik me pogleda od nog do glave, in videti mu je bilo, da mu moj energičen nastop ni bil kaj po volji. Ker pa je vedel, da se Zavašniku ne more in ne sme upirati, reče osorno: »No, pa ostanite!« Nato ga prosim, naj mi pove kje je šola, kje je moje stanovanje in kje bom imel hrano. Odgovori mi: »Šola je tu blizu, tam imate tudi svoje stanovanje, toda šele tedaj, ko bo izpraznjeno, a hrane tu

LISTEK.

Moja prva učiteljska služba.

V prijetni družbi upokojenih učiteljev sedi nadučitelj A. Zbog 81 letom, ki jih nosi na svojem hrbtu, je mož še vedno mladeniško čil, čvrst in jako družaben. Izza svojega službovanja nam pripoveduje marsikaj zanimivega. Med drugim nam je orisal tudi spomine na prvo svojo učiteljsko službo. So zelo zanimivi, zato naj jih podam v naslednjem. Pripovedoval je:

»Že kot gimnazijcu se mi je vzbudilo veselje do učiteljskega stanu, zato sem se odločil, da vstopim v tedanjo prepartandijo v Idriji. Ko sem jo leta 1861. dovršil, sem dobil seveda v nemščini pisani dekret za službeno mesto na novo-ustanovljeni ljudski šoli v A. Ta dekret se je glasil takole:

Uradno se Vas odreja za podučitelja v A. S to službo je spojeno tudi cerkoniško in organistovsko opravilo s pristavkom, da se podate tja in nastopite službo s 1. novembrom t. l. in sprejmete tam nadaljne ukaze tamošnjega župniškega in šolskega načelstva, po katerih se Vam je ravnati najtočneje. Pričakuje se od Vas, da se boste z živahno pridnostjo in primernim čtivom čimdalje bolj izobraževali in, da boste pri šolski mladini z

vanju pri izvenšolskem delu s tem, da je prestavljen na štirirazrednico v Slovenske gorice, kjer ima najmanj dve uri do postaje.

Zakaj?

Zato, ker je tako želelo par magnatov politikov ne iz narodnih in državnih ozirov, ampak iz zgolj politično osebnih razlogov. Značilno je dejstvo, da je vlogo na velikega župana podpisalo proti premestitvi Lešnika izmed 85 občinskih volilcev Slovencev v Marenbergu nad ¼. Ti volilci pripadajo vsem strankam in slojem. In kljub temu se je premestitev izvršila, ne ker to zahtevajo šolski, državni in narodni interesi, ampak ker jo je zahtevalo par osebnih nasprotnikov tov. Lešnika, ker jim kot značaj ni mogel in ni hotel biti slepo orodje za dosego njihovih osebnih namenov. Tu je iskati prvotnega in pravega vzroka njegovi premestitvi.

Ob konstataciji teh dejstev nam silijo trpke besede izpod peresa. Vendar se vzdržimo vsakega nadaljnjega komentarja ter si ga prihranimo za drugič.

Ta nenavadna persekucija zaslužnega šolnika, organizatorja in obmejnega narodnega delavca nam razgalja nezdrav položaj, v katerega prihaja šola in učiteljstvo po delitvi prosvetne uprave in podreditvi velikim županom. Svoj čas je hotel izvršiti nekaj podobnega g. namestnik Hribar z našim tov. Möderndorferjem. Vse odločnega odpora pa se namera ni izvršila, kar je bilo le upravi sami na korist. — In danes?! Momentano je organizacija brez moči. A taki slučajji bodo v nas vzbudili sile, o katerih se merodajnim krogom niti ne sanja. Taka dejstva ne smejo ostati pozabljena in omejena samo na Slovenijo. O njih mora zaznati vsa jugoslovenska javnost in prodreti morajo do najvišjih krogov, da bodo sami videli, kako se jih iz golih osebnost-strankarskih motivov izrablja in s tem neizmerno škoduje narodu in državi.

Gibanje učiteljske omladine.

—uč 11, sestanek učiteljskega naraščaja v Mariboru. Ta sestanek nam bo vsem, ki smo se ga udeležili, ostal v trajnem spominu. Bil je namreč širše zasnovan in nam je nudil poleg teoretičnega tudi mnogo praktičnega. Predsednik našega odseka nas je, nad 30 kandidatom in kandidatini, povedel dne 20. t. m. ob 2. uri popoldne v vinarstvo in sadjarsko šolo v Mariboru. Tam nas je pričakal g. prof. Priol, ki se je takoj ljubezljivo odzval naši prošnji, da nam na licu mesta nudi nekaj praktičnega odnosno nazornega iz vrtnarstva, čebelarstva in sadjarstva. G. prof. Priol nam je razkazal najprej zbirko učil, ki je te vrste morda edina popolna v naši domovini. Vse najbistvenije ima, tako iz sadjarstva, poljedelstva, vrtnarstva, vinarstva in živinoreje. Nato smo si ogledali meteorološko postajo, ki je tudi popolna; poleg že znanih aparatov sta nas zanimala zlasti natančna barograf in heliograf. Iz sadjarstva nam je v starem in novem špallirnem vrtu g. prof. razložil vzgojo raznih špallirnih vrst in oblik. V sadnem

Alj se namerava na tak način reševati naše že itak zavoženo obmejno vprašanje in šolstvo?

Enako, kakor v mariborski oblasti, prihajajo zopet nova poročila o premeštitvah po čl. 71. v ljubljanski oblasti. Premeščenj so: Ivan Pirnat iz Mokronoga, Ema Zamej iz Žužemberka in Angela Locker-Kunej.

Ne moremo podrobno govoriti o teh premeščenjih, ker nam motivi niso znani.

Eno je gotovo, da disciplinskega pravoreka po čin. zak. ni bilo, in to je dovolj. Kršil se je činovniški zakon in učiteljska stalnost. Lajiki so dobili svoj vpliv na vprašanja, o katerih bi ne smeli imeti tako odločilne moči.

Upali smo, da bo člen 71. nehal igrati svojo vlogo in bodo zavladale pravne razmere v interesu prosvete in državne konsolidacije. Toda še ni prišlo do uvidevnosti in naši opomini so zaman, zaman vsa opozorila, da povzročita to stanje upravičeno hudo kri pri učiteljstvu.

Ne strašimo se povedati javno, da se jim je posrečilo odvzeti naši organizaciji odločilni vpliv; toda to smatramo samo za momentano, ker smo trdno prepričani, da se bo organizaciji posrečilo dobiti s smotrnim delom tako pozicijo v narodu, da se jo bo moralo upoštevati.

Zato kličemo vsem tovarišem in tovarišicam: naj vas ne slepi momentani položaj z ozirom na reševanje naših zadev. To naj najde primeren odmev, s podvojeno silo pa na delo za ojačenje našega stanu potom organizacije. Na krov!

Vse sedanje pojave pa moramo prepoznati kot posledice delitve prosvete uprave, s katero se je podredila prosvetna uprava politični upravi, ki dovoljuje potom strank kvarni vpliv lajkov na učiteljske personalije.

vrtu nas je opozoril na razliko visokodebelnega in grmičastega drevja, tako v odgoji, potrebah in prinosu. Ogledali smo si tudi sušilnice za sadje, stiskalnice, strojčke za obiranje, lupljenje in rezanje sadja, aparate za vkuhanje sadja in napravljane marmelade. Pri tem je opozoril g. prof. tovarišice, ki so se zelo zanimale za vsako stvar, na vsakoletni jesenski tečaj za vkuhanje sadja na sadjarski šoli v Mariboru. Ogledali smo si še sadno klet, kako je treba sadje spravljati in vinsko klet z mlinci za sadje in grozdje in dvodelno hidravlično stiskalnico. Nato smo se izprehodili po vinogradu, zanimali se za razne vrste trt, način obrezovanja, okopavanja in privezovanja. Bil je lep, krasen, solnčen popoldan, ki nam je razigrala naša mlada srca, zato bo g. prof. že oprostil, ako nismo vseh besed ujeli. In z gorice smo jo mahnila za g. prof. na vrt in k čebelicam, ki pa so še spale, ker zanje je bilo le še premrzlo. Na vrtu pa nas je g. prof. pridobil, da bomo gojili v svoje veselje tudi jagode, maline, ribezl in kosmulje, poleg cvetlic in kar je najvažnejše: zelenjadi v toplih in na odprtih gredah. Četrta ura je že odbila, ko smo se prav tako veseli

kakor smo prišli, poslovili od g. prof. Priola s hvaležnim srcem, a s prošnjo, da nas zopet povabi, ko bosta vrt in sadonosnik v svatovski obleki in bodo čebelice letale k njima v goste. Obljubil nam je, da nas bo povabil. Hvala gosp. prof. Priol. — Dne 21. t. m., v soboto pa se je drage volje odzval našemu povabilu g. prof. inž. Petkovšek z vinarske šole in nam predaval o: »Nadaljnji samozobrazbi učitelja za gospodarsko delovanje med kmetiškimi ljudstvom«. To njegovo strokovno predavanje, govoreno s tovariško besedo, smo si beležili vsi. Bilo je široko zasnovano, važno in nas je obogatilo. Uvodoma je g. prof. Petkovšek omenil šolske predmete, ki se nanašajo na to snov — ki pa nikakor niso zadostni in niti ne taki, da bi dali učitelju, ki naj bi bil pionir, organizator gospodarskega dela na deželi, zadostni vpogled — in podlago za to delo. Govoril je nato o gospodarskih predmetih, s katerimi bi se moral vsak učitelj seznaniti; to so: 1. Državni nauki: agrarna, obrtna, trgovaška, prometna, kulturno gospodarska in socialna državna politika. 2. Gospodarstvo kmeta in njegovi odnosi napram obrtnikom, trgovcem in državi. 3. Zakonodajja: zboljšanje v kmetijstvu, varstvo polj, živinoreja, davčni zakon. 4. Zadrugištvo: organizacija društev in zadrug (zlasti notranje delo, za katero naj se zanimajo tudi učiteljice). 5. Kmetijsko spise: knjigovodstvo, računstvo, vloge, pobotnice, račun. Učitelj je oni, na katerega se vse obrača. Treba je poglobitve, samozobrazbe, šola nudi premo. Katere knjige že imamo? 1. Iz narodnega gospodarstva: Žun: Osnovni nauki narodnega gospodarstva. Brežigar: Osnutek slov. narodnega gospodarstva. 2. Sociologija: Dr. Iv. Krek: Socijalizem. Ušeničnik: Socijologija. Abditus: Problemi malega naroda. Dr. Gosar: Socijalna ekonomija. 3. Zakonodajja: »Uradni list«, »Trgovski list«, »Občinska uprava«, »Narodni gospodar«, »Kmetovalec«. Članki v dnevnikih pod »Gospodarstvo«, ki so v današnjih časih velike važnosti. Treba jih je izrezovati in urejati. 4. Knjigovodstvo: Podlesnik: Knjigovodstvo 1. in 2. del. Sič: Splošno knjigovodstvo. Trgovsko računstvo. Krotmajer: Amerikansko knjigovodstvo. 5. Sestava gospodarskih pogodb, prošnji, dolžnih pisem itd. Podkrajšek: Veliki spisovnik. Dolžan: Knjiga uradnih vlog. 6. Zadrugištvo: Lapajne: Jugoslov. posojilničar in zadrugar. »Narodni gospodar«, mesečnik, ki ga izdajata Zadruga in gospodarska zveza v Ljubljani. — Povdarjal je g. prof., da je teoretični študij podlaga praktičnemu udeleževanju. Predvsem je treba samozobrazbe, šele potem sledi delo. Sodelovati pa je treba čimprej, ne le gledati in čakati. Spoznaj se, za kaj si sposoben, do česa imaš veselje in tistega dela se oprimi. Ne začenjaj povsod — ne v kolikih društvih si član, ampak v katerem se res udeležuješ, to je merilo za vsakega. Učitelj je duševni delavec in ne ročni — in kmet zahteva predvsem duševne pomoči. Izobrazba učencev, izobrazba šoli odrasle mladine, izobrazba naroda. Specializirati se za delo v organizacijah, za duševno pomoč pri go-

spodarskem delu; za kmetijsko delo je že precej tečajev dobro obiskanih. Stopi kot član v kako gospodarsko organizacijo, delaj, bodi odbornik, tajnik, vodi delo — ne daj, da drugi manj izobražen prevzame delo, in vse te bo ljubilo. Učitelj je vedno manj, učiteljic več, treba je torej tudi učiteljic-delavk. Gospodinj-ski tečaji. Učiteljice sodelujejo in nadaljujejo delo, ki ga je zapolnil gospodarski tečaj. Vzbujajo zanimanje za narodne vezenine, narodno blago, sodelujejo pri notranjem delu v gospodarskih organizacijah. Važnost gospodinjstva: domače ognjišče je torišče in žarišče vsega dela. Učitelj je med vsemi stanovi edini, ki je takoj, še mlad vržen med narod, sredi dela. Sodeluj, kdor čaka, je izgubljen, izpopolnjen se. 1. Zahtevajte učiteljskih tečajev — ne dolgih, vromesečnih, ampak kratkih, a mnogo. Vsak učitelj bi moral imeti najmanj 4 ali 5 tečajev, in to takoj že v prvi dobi. Zahtevajte specializiranih tečajev: kmetijski, sadjarski, čebelar-ski, vrtnarski, praktični zadrugiški, knjigovodstveni, društveno organizatorični in še drugi tečaji. 2. Prirečajte izlete, več učiteljev z istimi interesi, n. pr. obiščite dobro organizirane zadruge, da vidite, kar želite videti, kmetijske šole, tovarne. Na licu mesta dobite več, kot če bi preštudirali knjige o isti snovi. 3. Lastno delovanje med mladino, ki je šoli odrasla, da se privadite nastopati in delati med starejšimi, že izkušenejšimi. Kmetijsko nadaljevalne šole od 14.—17. leta — a ne pretiravati v teh šolah z delom na polju in vrtu. Mladina mora biti zmožna, da čita in razume strokovne liste, da sledi napredku, da ljubi naravo in se uči od nje, da pojmi zakonodajo, računstvo, da si zna v najvažnejših vprašanjih pomagati. Učitelj naj se zaveda važnosti tega dela — in zato naj dela. Kdor ne dela, je ničla. Kdor ne dela, je parasit na narodovem telesu. Učiteljstvo, ki bo delalo v tem smislu med narodom, bo prevzelo vodstvo naroda v svoje roke.

Zapisnikarja.

Kulturno gibanje.

UČITELJSTVU V MARIBORSKI OBLASTI!

Glavna naloga učiteljstva je in ostane, da bodi učitelj v prvi vrsti vzgojitelj izročene mu mladine — ako se pristavimo, da razumemo pod tem tudi še vzgojo pošolske mladine, v kolikor je to v posameznih krajih mogoče.

Pri tem delu srečuje učitelja vse polno problemov, ki jim pride le pedagoško utrjen učitelj do dna. V spoznanju, da je od njegovega pedagoškega znanja in takta odvisno toliko v življenju mladine, bo vsak napreden učitelj rad žrtvoval časa, da si pridobi potrebno znanje in psihologijo otroka, psihologijo pubertetne dobe, etike, estetike, sociologije in še raznih stranskih vprašanj, ki se ob čitanju teh del vzbujajo v nas. Tako utrjenemu učitelju bo mnogo lažje voditi deco in znanje ga bo obvarovalo pred napakami, ki jim ravno učitelji tako lahko zapademo.

ne boste dobili nikjer, ker ni nobene gostilne in tudi daleč naokoli ne.

Poslovim se in odidem naravnost proti šoli. Je bilo to pritično majhno poslopje; na eni strani je bila šolska soba, na drugi pa učiteljevo stanovanje, obstoječe iz sobe in kuhinje. To stanovanje je zasedel mežnar, ki je bil obenem tudi čevljar. Potrkam na vrata, vstopim v sobo in mu povem, kdo sem. Prav nič me ni bil vesel, to se mu je videlo na obrazu, ker je vedel, da je z mojim prihodom tudi konec njegovega mežnarstva in organiziranja ter s tem tudi stanovanja; vendar pa se je kolikor toliko obvladal in spustil z menoj v razgovor. Med razgovorom sem si ogledaval sobo. Bila je silno zanemarjena; vse stene so bile polne nesnage. Imel je namreč mnogo majhnih otrok, ki niso poznali snage. Ker mi je cerkovnik povedal, da ima po dogovoru pravico še pol leta ostati v tem stanovanju, ga vprašam, kje naj stanujem ta čas in kje dobim hrano. Nasvetuje mi, naj prosim župnika, morda mi dovoli, da stanujem ta čas v sobi, namenjeni za kaplana, ki ga pa tu še dolgo ne bo; morda mi da tudi hrano. Grem nazaj k župniku. Prosil sem ga, naj mi dovoli, da stanujem začasno v kaplanovi sobi in naj mi daje tudi hrano toliko časa, da bo stanovanje v šoli prosto, potem pride itak k meni moja sestra, ki mi bo gospodinjila. Mož spočetka ni hotel

privoliti, da vzamem kaplanovo sobo, pa tudi me ni hotel sprejeti na hrano. Po daljši prošnji se je vendar vdal za oboje. Ko ga vprašam, koliko bom plačeval za hrano, mi odgovori: »Trinajst goldinarjev na mesec.« To je bila zame velikanska vsota, zato ponovim vprašanje: »Trinajst goldinarjev na mesec?« Omolknem za hip, potem pa pravim: »Prav rad bi Vam jih dal, a kje naj jih vzamem, ko imam v celem letu le 60 gld. plače?« On hitro na to: »Vzamem si pač Vašo bero!« Pa kaj sem hotel. Molčal sem na to in zadovoljen sem moral biti, da sem sploh prišel do stanovanja in hrane, ker bi se sicer res moral vrniti domov.

Takoj naslednji dan sem se lotil izpisovanja iz matrice šoloobveznih otrok. Ko sem bil z delom gotov, sem prošil župnika, da v cerkvi oznanj vse potrebno glede vpisovanja in pričetka šole.

Na dan vpisovanja so prišli v šolo kmetje iz vasi in okolice in vsakdo me je gledal nekako nezaupljivo, češ, kaj tale mlad človek nam bo sedaj orglal? Bili so namreč nad vse navezani na starega čevljarja, ki jim je orglal marše in poskočnice, da je bilo veselje.

S poukom sem pričel. Pri cerkvenih opravilih pa sem opazoval mežnarja, da ga posnemam in ustrezem ljudem. Toda orglanje in petje njegovo mi nikakor ni bilo všeč. Mežnar je bil samouk, orglal je seveda brez not pesmi, ki jih je pesnil

sam in komponiral tudi sam po napevih, ki so jih v one kraje zanesli tuji muzikantje. Za vse praznike je imel pripravljene posebne pesmi, tako n. pr. je pel o Božiču:

»Marija je jokala, sv. Jožef je klev, ker ga ta betlehemiški folk pod streho ni vzev.«

Za Božič pa je tudi spesnil pesem, ki je bila bolj smešna kot resna. Imela je mnogo kitic, a tu naj navedem samo prvo, ki se je glasila:
Zbor: »Osel, volek tam stoji.«
Prvi pastirec: »Stoji.«
Drugi pastirec: »Kaj nek' tam tako šumi?«
Prvi pastirec: »Šumi.«
Drugi pastirec: »Kaj je?«
Prvi pastirec: »Angel je.«
Zbor v hitrem tempo: »Angel je, angel je, pejmno pogledat, kaj nam če.«

Za svetega Štefana je zložil:

»Sveti Štefan, ti presrečni, kak si velik ti svetnik, so te grdo spotali in s kamni pokali.«
Predpustom pa je zapel pri maši ohcetno:
»Oh, kaj za'n trošt in veselje pri tej nebeški ohceti, ki ne bo nikdar jenjala, bo na večno gverala.«
Vse te pesmi so bile ljudem nad vse všeč, a vendar sem si domišljal, da jim

bodo nove pesmi, ki jih bom jaz orglal in pel, sigurno bolj ugajale, saj jih je spesnil Blaž Potočnik, harmoniziral pa tedaj slavni Rihar. A zelo sem se motil. Ko sem prvokrat pri maši igral in pel, so me iz cerkve grede gledale ženske in moški postrani z vidnim nezadovoljstvom. Vendar pa nisem izgubil poguma, saj sem bil prepričan, da se bodo ljudje navadili tudi na nove pesmi in nisem se motil. Čedalje bolj so se privadili mojemu petju in orglanju in bili so naposled prav zadovoljni z menoj, le župniku sem bil še vedno trn v peti, ni mogel preboleti, da je zgubil svojega organista-čevljarja. Nikakor mu nisem mogel ustreči, četudi sem se za to trudil na vse načine. Šolo sem opravljal vestno, a doseči nisem mogel uspehov, ki sem si jih želel, ker mi je odvzel župnik večino ur. Prišel je vsak dan v šolo, v kateri uri se mu je pač zljubilo, ter poučeval krščanski nauk. Njegovemu pouku pa sem moral seveda prisostvovati vedno. Sesti sem moral v zadnjo klopi in poslušati župnikov pouk. Nekoč pa mu rečem: »Gospod župnik, Vi ste vedno v šoli s svojim krščanskim naukom ter mi jemljete čas, kdaj pa naj jaz naučim mladino drugih predmetov?« — »Krščanski nauk je prvi, Vaši predmeti pa so zadnji in če se jih tudi ne nauče, nič ne de,« je bil osoren odgovor.

(Dalje prihodnjic.)